

GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Joi'a si Duminee'a, F6i'a, candu concedu ajut6riale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri 6sterne 12 fl. v. a. pe unu anu s6u 2 1/3 galbini mon. sunat6ria.

Anulu XXXVI.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiecare publicare.

Nr. 64.

Brasiovu 4 Septembre 23 Augustu

1873.

Doctoru IOANNE LAZARU!!!

Directorulu Gimnasiului romanu din Nasaudu, unu barbatu raru in t6te calitatile lui: caracteru de ferru nationale, intru t6te consecinte, si nefrangiveru, moderatu si circumspectu, prevedietoriu si activu fara repausu, lumina scumpa intre luminatorii collegi, repausa in fl6rea vietii, cadiendu prada nenduratei b6le.

Ioanne Lazaru preutu in Naseudu c6 tata obidatu, Maria Lazaru nasc. Muresianu c6 mama infranta de doreri, sorori, veri, unchiu toti imbracati in doliu anuncia trist'a ac6sta perdere, pe care o gelesce cu beseric'a, sc6la si natiunea.

Fia-i tieren'a us6ra si memori'a eterna!

Brasiovu 30 Augustu n. 1873.

In 28 ale curente'i lune av6 Brasiovulu norocirea a fi visitatu de Inalt'a familia domnit6ria a Romaniei. Maria Sa Voda Carolu, Maria Sa D6mna Elisabeta si fia Inaltimiloru Sale princip6s'a Maria, reintorcunduse dela Neuwied prin Vien'a si Pest'a sosira cu calea ferata la 11 6re aici, cu trenu separatu, insocitu de suite al6sa. Primirea Marieloru Sale a fostu serbator6sca; la sosire band'a musicala a reg. de inf. imper. Alexandru inton6 imnulu nationale romanu, 6r' intempinatorii comandantulu statiunii domnulu colonelu de D6bler, magistratulu, comunitatea, preutimea, collegiulu professoralu romanu si o multime mare de alti reveritori le dederu intempinulu celu mai onorificu, cu vivate intreite. D. Comandantu binevent6 pe inaltii 6speti indata la desculecare, prefectulu urbei si alu districtulu d. Carl Schnell in fruntea magistratulu si a comunitatii binevent6 pe Domnitoriulu Romaniei c6 pe amicului Maiestatii Sale apostolice cu cuvinte magulit6rie pentru amicabilele relatuni intre aceste state, atientandu la inlesnirea midiul6celoru de comunicatiune si intonandu unu „hoch!“ care f6 repetitu de intempinatori cu caldur6se hoch si se trai6sca!

Mariile sale primira indata unu dejunu pregatitu din partea comunitatii in salele trenulu, sub decursulu caruia music'a cant6 piese alese mai vertosu romane. Oratorulu redic6 unu toastu in salutulu inaltiloru 6speti, 6r' Seneritatea Sa Domnitoriulu Romaniei redic6 toastu pentru Maiestatea Sa c. r. apostolica Franciscu Iosifu I, amintindu caldur6s'a primire, de carea se bucur6 la curtea imparat6sca in Vien'a, si altulu pentru prosperarea urbei, a civiloru Brasiovulu, a negociulu si industriei ei, la cari respunsera vivate entusiastice din partea — cerculu dejunatoriulu. —

Dupa dejunu Mariile Sale, primindu invitatiunea de a cerceta urbea cu multi intempinatori veniti din Romani'a si din locu binevoira a cerceta beseric'a evangelica din urbe, cu organele cele mari; de aici binevoi a visita gimnasiulu romanescu, unde f6 intempinatu cu se trai6sca, 6r' Directorulu Dr. Mesiota intempina pe inaltii 6speti c6 benefactori ai sc6leloru cu cuvinte pline de multiamita si recunoscintia; de aici in sal'a gimnasiulu binevoira a lustr6 Inaltiele Sale memorabile din sala si intre: se trai6sca Domnitorulu romaniloru, procesera a visita subsidiale literaria. Intre urari de fericire se dusera inaltii 6speti la beseric'a S. Nicolau, unde

asemine fura intempinati de preutime si poporu cu t6ta ceremoni'a cuvinita, serutandu evangeliulu si crucea si luandu in privire anticitatile beserice'i. Serenissimulu Domnitoriu a facutu si unu actu de indurare cu ac6sta ocaziune, lasandu pentru pauperismu a se imparti siese napoleoni. Mai primi si invitarea de a cerceta si cas'a magistratulu, unde primitu de oratorulu dede expresiune dorintei, c6 se v6dia in florindu urbea in commerciu si industria. Asia comitati de mai multi se departara inaltii 6speti la Sinai'a in Romani'a, fiendu intempinati si la Derste de o multime de poporu din Sacele si comitatu pana la Temisiulu de diosu. Seceleni elit'a venisera cu 2 dile inainte spre intempinarea Inaltiloru 6speti in Brasiovu. —

E rara ac6sta fortuna de a beneventa pe ospitalulu nostru pamentu pe famili'a Domnit6ria a Romaniei. Anim'a ni se rev6rsa in urari de fericire pentru Inaltii 6speti spre a pot6 inaltia Romani'a la culmea prosperitatii!

Brasiovu 26 Augustu 1873.

Impacarea cu Croatii. De catuv'a tempu ventil6za t6te diurnalele maghiare invoia la politica intre delegatiunea maghiara si croata. — Unele se temu, ca diet'a din Agramu nu o va confirm6. Altele deplangu ac6sta abatere dela ide'a nationala, adeca dela abdicarea dela maghiarisare in Croati'a; si 6r' altele spre esemplu renumitulu „Pester Lloyd“ se adres6za catra romani, si celelalte nationalitati nemaghiare admonendule: se nu traga din acestu evenimentu consecintie optimistice, pentru-ca desamagirea ar' fi mare si amara, de6ra-ce, asia dice „Pester Kloyd,“ — der ungarische Staatsgedanke (ide'a de statu ungara) nu concede vre-o modificare a legii facute (in contra) nationalitatiloru.

Noi ne retienemu de asta data a face reflexiunile n6stre merit6rie asupra regularii nexulu politicu intre Ungari'a si Croati'a, pentru-ca nu scimu ce s6rte va mai ajunge si pe ac6sta a d6ua impacare. — Observamu numai, ca ac6sta abatere dela legile din 1848 in fav6rea unei din provinciele si pop6rale nemaghiare din Ungari'a o tienu de unu omenu bunu cu privire la viit6rea s6rte a marelui principatu Transilvani'a. —

A d6u'a observare ce voimu a face lui „Pester Lloyd“ si stapaniloru la ac6sta ocaziune este: se nu ne mai spuna, ca: der ungarische Staatsgedanke nu c6de ast'a, nu cede ceea, candu totu in-

sulu scie, ca noi nu luptamu in contra ideei de statu ungaru, ci numai in contra acelei idee nefericite chiaru si pentru poporulu maghiaru, care a fostu clocita in capulu unui Wesel6nyi, si intr'6 dusa pe arena politica de Kossuth, idea, aici in positiunea n6stra topografica absolutu nerealisabila. — Nemzetegység mag. facia cu 10 milli6ne nemaghiari contra 5 milli6ne maghiari, nu e absurditate? —

D6ca parlamentaristii din Pest'a nu se potu emancip6 de acestu furor maghiaricus emancip6zase celu pucinu Coron'a. Consiliarii ei cei sinceri si adeverati trebue se scie, ca Coron'a Ungariei nu este tiesuta numai din lana de capra de la Tibet, ci are multa materia si multe p6tre europene, ce-i dau lustrulu.

Ide'a de statu ungaru a concesu secolu intregi autonomi'a Transilvaniei; ide'a de statu ungaru a concesu secolu intregi si municipia ungare nemaghiare, ce -si us6a limb'a propria in administratiunea domestica; pentru-ce nu ar' concede ide'a de statu ungaru asia ceva si acumu? — 6cca respunsulu: — pentru-ca chauvinistii din medinloculu poporulu maghiaru voiescu a pune statulu sub servitute in folosulu loru propriu. Candu consiliarii cor6nei ar' mai pot6 privi printre degete ac6sta cutezantia egoista, ar' lega s6rtea Cor6nei si a dinastiei n6stre comune de s6rtea acelorou chauvinisti, — s6u se dicemu: de iubirea si alipirea numai a unui poporu din pop6rale Ungariei, — cu unu cuventu: ar' las6, c6 din Coron'a Ungariei se se faca o caciula maghiara. —

Pentru aceea impacarea cu Croatii noi o primimu de primulu pasu pe calea cea dr6pta, fiinduca: d6ca Croatiloru celoru situati intre Serbi'a si Cernagor'a se pot6 concede vi6tia nationala; — n6ua romaniloru situati la marginea Romaniei se pot6 concede cu atatu mai multu, cu catu aici positiunea topografica si etnografica este pentru Ungari'a mai favorabila. Frasele intrebuintiate pana acumu in contra Croatiloru si in contra n6stra, nu mai insi6la pe nime.

Apoi cine ar' pune lealitatea n6stra mai pe diosu de ceea a fratiloru Croati, aceluia i-amu respunde, ca noi romanii nece amu espatriatu dinasti'a, nece amu oferitu cor6n'a Ungariei unui principe rusescu, ci amu totu suferitu, pretiu pentru credintia si lealitatea innascuta; nu aduceti d6r' nationalitate nemaghiare in desperata positiune, c6 se regrete ca suntu asi6, si nu altufeliu. —

(Coler'a) in Romani'a si a perdutu furi'a, casuri sporadice mai esu sub specie de colera, si in Ardealu mai inceteaza, inse catra Reginu si Bistritia, Nasendu depopuláza.

Écca ce ni se scrie din Reginu:

In orasiulu nostru Sz. Reginu din 29 Iuliu pana in 18 Augustu sau bolnavitu 500 — din cari 250 au si muritu. — In comun'a Petele au muritu 142 — in Ibanesci 60, in Hudacu 40 — in Gurgiu 27 — in Santmihaiu 18 — in Solovestru 38 — in Chihieriu de susu 48 — in Chihieriu de josu 60 — in Reginulu mag. 38 — in Adrianu 24 — in Abafaja 28 — in Ernotfaja 24, in une comune acum incepe, asia dicundu, ea cuprinde totu tienutulu fora a inceta de totu in vreuna comuna. — Poporulu e consternatu de totu, preutimea desperata — Doctorii alérge diu'a nóptea la bolnavi. Merita recunoscinti'a si multiumit'a publicului nostru Dr. Hellvig, care fara crutiare, intogma alérge la seraci cá la bogati fora osebire de nationalitate, intindiendule mana de ajutoriu, in tempulu presente rara insusire. Acésta e starea cea adeverata a tienutului nostru ce privesce la choler'a dominante.

— Diet'a Croatiei deschisa in 25 Aug. va lua numai mai tardiu inainte a dóu'a aplanare cu Ungari'a, acumu se venéza dupa cascigarea maioritatii in dieta din tóte partile. Diet'a ung. se va deschide numai in Octobre.

— da 21 Augustu 1873.

La adress'a dlui „Z“ *) din nr. 60 alu „Gazetsei“!

Voiu se-ti facu acuma „zama mai scurta“ dle „Z“, ca vediu, ca „zam'a lunga“ nu-ti place. Vediu, ca nu-ti pasa de cele ce a scrisu corespundintele cu cruce in meritulu lucrului, ci te apuci totudeauna numai de esactitati, si gresieli ce ti se pare a fi commissu cruciatulu in contra regulelor estetice, -ti mai place apoi a si intortocá unele si ale subpune altu intielesu! apoi scotiendu din magazinulu proverbeloru romane si latine o multime si asiediandule langa olalta, cugeti, ca prin aceste ai satisfacutu datorintiei de publicistu!

Asie: „zama lunga“ „stilulu e omulu“ de „gustibus non est disputandum“ „dicit cacabus oliae“ — „bate siéu'a se pricépa eap'a,“ suntu respunsurile scurte dér' ingenióse, chiare si potrivite la „zam'a cea lunga“ — a corespundintelui cu †, — prin care s'a nisuitu — de si indesiertu — a -ti demonstrá, ca Capitularii remanu responsabili si ca curagiulu — de a descoperi adeverulu — lipsesce chiaru la aceia, cari voru a incuragiá pre altii! Mai numeri apoi si colónele „Gazetei“ si ne spuni cate din acele s'au implutu prin acea zama, si credi ca ai invinsu! si din zam'a cea lunga s'a alesu nemic'a. Eu nu te invidiezu pentru multiumirea ce o afli in acést'a victória; fii sanetosu si te bucnra de ea catu -ti place, numai un'a amu se te rogu: pana candu d-ta te folosesce in scrierile d-tale de espressiuni cá unele dintre cele de mai susu, — se aibi bunatate a nu dá lectiuni altoru despre regulele estetice; lasa se judece publiculu cetitoriu, care dintre noi a calcatu regulele buneicuvintie, care s'a purtatu cu mai pucinu respectu atatu catra causa, catu catra o a treia persóna, precum si catra publiculu cetitoriu! in totu decursulu certei asupra unei cestiuni, care a meritatu o discussiune mai seriósa.

Aceste premitindule amu acuma se constatezu unu neadeveru ce s'a furisitu in scrisórea d-tale din 8 l. c.

Nu e adeveratu, ca eu -mi amu batutu jocu in publicu de teologi! protestezu in contra acestei insinuatiuni — déca nu reutaciósa, celu pucinu neleale!

Batere de jocu de teologi, (asia dér' in genere) numai d-ta ai pututu afli in cele ce numesci „zama lunga.“

Eu ne cum se-mi fi batutu jocu de teologi peste totu, dér' neci chiaru de acei teologi pucini nu mi-amu batutu jocu, cari s'au disputatu (si póte se mai disputa) ca „cati angeri potu saltá pre unu verfu de acu,“ ci numai atát'a amu disu, ca

*) Credu ca d-ta d-le „Z“ esti totu acela cu „X“ si cu „X—Z“, numai catu-ti place schimbarea firmei!

„X—Z“ (asia nu toti teologii) se pare a fi invetiadelulu acelor teologi iscusiti!

Déca este aci batere de jocu, apoi aceea numai pe „X—Z“ -lu póte atinge, dér' nu pre teologi preste totu — apoi, ca au fostu atari dispute intre teologi, bá ca s'au aflatu teologi, cari s'au disputatu despre lucruri nemicu mai pucinu decatu estetice, acea dóra nu o vei negá dle „Z“? Despre atari teologi e greu a nu-ti bate jocu —.

Eu respectezu si voiu respectá orce classe de ómeni cinstiti, inse pre singuratici, déca aceia nu suntu demni de respectu, nu-i voiu respectá, numai pentru ca se tienu de cutare classe, bá-mi voiu bate si jocu de ei déca me voru provocá!

„Mei drace si — teologu“ nu amu scrisu eu nicaire! Mei „dr-ce“-le meu l'amu folositu facia cu „X—Z“, care, in mandri'a sea, ca elu plinu de curagiu are de a face cu unu omu fara curagiu, — mi a strigatu „curagiu“! asia folosesce romanulu acea espressiune facia cu unulu cá acela, care -si atribue virtuti séu calitati, cari nu le are, ori se pune intr'o pusetiune, care nu-i compete, asia l'amu folositu si eu mirandume de intipuirea d-tale, ér' neci decatu despectandute din inaltime in mandria! — cum credi d-ta; — déca inse d-tale dle „Z“ ti mai placu acele cuvinte pe cum le-ai legatu, fiati pe voia!

Spre inchiare, fiendu ca d-ta d-le „Z“ ti-ai luat libertate a mi dá lectiuni cá unuia cunoscutu, credu ca nu mi vei luá in nume de reu déca ti voi prelege si eu ceva — cá unui necunoscutu —:

A fi fostu teologu si a fi lapedatu reverend'a *) nu e lucru deonestatoriu, cu atatu mai pucinu demnu de batere de jocu **), dér' a purtá reverend'a si a nu se purtá cum cere vocatiunea si demnitate clasei reverendate, aceea e de urgisitu si de condemnatu! ***). —

Sibiui, 25 Augustu 1873. Eri s'a intrunitu aici colegiulu de scrutinarea alegarilor de deputatu mireanu pentru congressulu nationalu-besericescu conchiamatu pentru alegerea arhiepiscopului si metropolitului greco-orientalu pe 26 Augustu (7 Septembrie) a. c. la Sibiui.

Inca nici-candu comunele cercului nostru, alu Sibiului, n'au participatu in asiá mare numeru cá acumu la actulu scrutinarii. Au fostu de facia delegatii a 33 comune sub presidiulu Ill. Sale dlui comisariu consistorialu Iacobu Bologa. Adunarea s'a tienutu in sala seminarului. Resultatulu scrutinarii s'a enunciatu pe la 12 óre, proclamandu-se de deputatu alu cercului dlu directoru alu institutului „Albin'a“ Visarionu Romanu, carele a intr'unitu preste totu 2155 voturi si fù alesu cu maioritate de 1110 voturi facia de contra candidatulu Dr. Ioane Borcea.

In cerculu Seliscei s'a alesu éراسi cu maioritate eclatanta bravulu advocatu d. Dr. Demetriu Racuciu facia de contracandidatulu jude cercualu Ioane Macsimu. Titu.

Relatiuni scolari din f. regim. rom. I. (Urmare.)

Si chiaru acést'a e motivulu, care me indémna se facu unu micu reportu, se facu una scurta revista a scóloru poporale romane. —

Fara indoiéla, intre scólele poporale romane cate esistu pana acum, cutezu a afirmá: ca scólele

*) D-ta d-le „Z“ scrii: lapedatu in urzici, dupa francesulu, eu nu sciu ce insemnetate are a lapedá astufeliu reverend'a, ca nu sum neci francesu, neci filologu; prin urmare tare m'ai indatorá déca data occasiune mi ai spune ce intielesu are acea espressiune.

**) In urzici?

***) Déca d-ta d-le „Z“, sub orce firma vei veni, vei mai afli neesactitati séu gresieli in contra estaticiei ori a teologiei in cele ce amu scrisu aci, si vei afli cu cale ale combate, apoi eu -mi voiu tiené de datorita a nu-ti despretiui ostenéla punénda, si-ti voiu mai gati la ele chiaru si zama lunga, déca On. Redactiune a „Gazetei“ nu se va fi saturatu de — secaturi *)!

*) Déca e vói'a ambiloru, ajunsa la acésta oportunitate, eu sum de accordu. Redactorulu.

granitariarie ale fostului I regimentu rom. de granitia ocupa locul primu. Aceste -su singurele scóle romane deocamdata, cari stau pe pitioru securu de a se emancipá si a -si luá seriosu rolulu celu au de implenitu in sinulu natiunei romane. Dá! ca-ce aceste se diregu de unu corpu de barbati esiti din sinulu granitiariloru, cu misiunea de a face totulu pentru fericirea generatiunei fostiloru granitarii remasa in parte mare, dupa redicarea grantiei cu multu mai reu cá mai nainte si cá fostii iobagi. Acesti barbati sciu intrebuintá averea castigata cu siertve de sange, cu infrontarea periceloru si chiaru cu viéti'a loru a fratiloru, mosiloru si stramosiloru — fora indoiéla celu mai mare pretiu ce póte esiste pre faci'a pamentului! — — Invetiatorii — granitarii utcuque binisioru platiti, — nu se le intréca, inse totusiu se le ajunga, — destulu acést'a pentru cei ce voiescu se faca sacrificia pentru binele poporului seu! —

Localitatile solide pretutindenea, luminóse, sanetóse, destulu de spacióse, cu unu cuventu corespundiatórie scopului, — gradini cu scóle de pomi si legumarii — tóte facute si cultivate de scolari si aparate de gimnastica — aparate de scóla; de procurarea cartiloru scolastece se ingrigiesce parintiesce comitetulu administratoriu de fondulu scolastece — incatu in respectulu acést'a nu au de a suferi nemicu neci chiaru elevii cei mai seraci si lipsiti de midiulóce materiale — morbu generale la poporulu nostru de rondu. —

Din scólele granitariarie s'a scosu vechiulu metodu mechanicu de propusu. — S'a introdusu uniformitate in instructiune, prin introducerea metodului nou scriptologicu si intuitivu — cu devis'a: nemicu ce nu precepe, — si acést'a e resultatulu unui cursu suplementariu de 6 septemane — celu au avutu invetiatorii granitarii in vér'a anului trecut in Orlatu.

Deci, se vede, ca nu se póte indestulu recomandá ascultarea cursureloru suplementarie — vedi bene — dela ómeni de specialitate.

Má! ar' fi avantagióse intrunirile invetiatariloru din diferite tienuturi, se se faca mai multe cercuri invetiatoresci ca-ce prin intruniri, cercetari se coregu erorile esistente, — fiendu-ca, omulu dela natura mai usioru afla erorile altui'a, cá pre ale sele — si vice versa — si apoi observandule se -si faca fiesce care observarile séle sanetóse fora patima si focu in interesulu binelui publicu.

Ecsamenele de véra ale a. scolasticu 1872/3 la scólele granitariarie ale fostului I reg. de granitia se au inceputu: in 10 si 11 Iuniu cu Voil'a; in 13 Iuniu cu Tohanulu vechiu; in 17 si 18 Iuniu cu Ohab'a; in 19 Iuniu cu margineni; in 20 Iuniu cu Capacelu; in 22 si 23 Iuniu cu Vaidarece; in 24 Iuniu cu Lis'a; in 25 si 26 Iuniu cu Vistea inferióra; in 28 Iuniu cu Rocoviti'a; in 29 Iuniu cu Vestemu; in 2 Iuliu cu Cugiru; in 4 Iuliu cu Spinu; in 6 si 7 Iuliu cu Hatiegu; si in 11 si 12 Iuliu cu Riu Albu.

La scól'a din Sin'a din necessitati economice s'a tienutu mai de tempuriu. Inceputulu s'a facutu cu clasele elementarie — apoi cu celelalte si in urma cu scól'a de repetitiune. — Pre mes'a de ecsamenu a fostu urmatóriele elaborate: a) Catalogu séu clasificatiune de ecsamenu, b) Conspectu despre materi'a propusa in semestrulu espiratu, c) Probe caligrafice si de desemnu, d) dela scolarii din clasa superióra tabele rubricate despre pomari'a propria, e) Compusetiuni stilistice elaborate de scolari in decursulu anului, f) Diuariu despre cursulu propuneriloru in anulu espiratu si inventariulu scólei. —

Aceste singure -su in stare de a marturisi despre seriositatea si stricteti'a, cu carea se tractéza invetiamentulu in scólele granitariarie — si ca elu nu numai corespunde pré deplenu planului de instructiune coprinsu in Art. de lege XXXVIII § 55 din 1868 prescriu pentru scólele elementarie — care de altumentrea e pré greu pentru scólele poporale — — fora se afli la culmea implenirii

missiunei celei sante si atatu de necessaria pentru poporul nostru romanu. —

Diu'a de 15 Iunie a. c. fu una di dupla de serbatore pentru comun'a nostra Tohanulu vechiu — dupla — ca-ci prelunga diu'a de Domineca, mai era si diu'a aseptata cu doru si sete de inocentii pruncuti — ca se -si arete eli dibacia in cele invetiate in decursulu unui anu — si pentru parenti, mare di dorita, ca se vedea, — ce apromitu tene-rile loru surcele, — unica mangaiere pentru tra-pedulu — celu facu in lumea acest'a si speranti'a radiemului in adenci betranetie!

Localele scóleloru varuite si curatiete fromosu, decorate cu frundia verde si érba, — prelunga mesele indatenate ale invetiatoriloru, inca cate una acoperita cu covoru fromosu romanescu — calice si coróne de flori — mai multe scaune — tóte aceste aratau: ca se ascépta óspeti, — spuneau chiaru calatoriului trecatoriu: ca e di de serbatória.

Domineca in 15 Iunie desu de demanétia — desi tempulu neplacutu si ploiosu; — copilasii imbracati toti serbatoresce cu flori in palaria, — pleni de volia si bucuria se aflau la localulu scólei. La 6 óre demanétia se incepe cultulu divin, la carele au asistatu baetii toti, reprezentantele onor. comitetu administratoriu din Sibiiu domnulu Basiliu Stanciu capit. in pensiune si comisariu scolasticu — eforia scolaria intréga, reprezentanti'a comunale, parentii prunciloru si poporu multu — dandusi fiesce-carele cu faci'a serina atatu sentimentele de Pietate datorite lui Ddiu.

Dupa finirea cultulu divin — la 8 óre pruncii scolari toti se aflau in ordine buna in sala scólei aseptandu in linisce momentulu inceperii examenului.

Intrandu comissariulu scolariu, eforia, reprezentanti'a comunala, parintii scolariiloru si alti óspeti — dupa un'a piósa implorare a ajutoriului divin. — Se incepe esaminarea: antaniu cu relegiunea, apoi cu celelalte obiecte. Desi in clas'a incepatoriloru li s'a propusu din tóte obiectele de invetiamentu prescise pentru scólele elementaria — amesuratu poteriloru loru spirituale. E rapitoriu de animi vedindu prunci — inca si mai mici de 6 ani cu ce cutezare -si dá respunsulu la intrebarea pusa — si scie de sene face deduceri din cele invetiate. Cu clasa elementaria, esaminarea a tie-nutu pana la 2 óre dupa amédia inse totu interesanta si plena de voia. — Ca-ci micutii, toti pre intrecute dorea se responde cate ceva si a se produce cu posesiórele — invetiate in decursulu anului — dér' productiunea cu cantari Dómne feresce se remana afóra! (Va urmá).

Agnit'a in 24 Augustu 1873.

Opidulu nostru fu astadi martoru oculatu alu unui importantu actu electoralu, care s'a executatu astadi in sala ospelului „la santa Agnotha.“ — Adeca astadi s'a facutu scrutiniu cerculu IV electoralu pentru alegerea unui deputatu la congressulu bes. gr. or. conchiamatu ad hoc pre 7 Septembrie la Sibiiu pentru alegerea de archiepiscopu si metropolitu. — Unu numeru fórte insemnatu din mai multu cá 40 de comuni tienutórie de acestu cercu elect., s'a prezentatu cu protocélele deosebitelu sinóde parochiali electorali. — Dovada pipaibila, ca poporul nostru scia pretiini dreptulu lui datu prin lege, incatu si din cele mai departe comune, Palosiu, Crihalma si Feleagu au concursu la colegiu de scrutiniu barbatii de incredere, de si de presente suntu ómenii ocupati si cu lucrulu campului. —

Cu satisfactiune notificamu, ca din Palosiu au sositu cá barbatu de incredere dlu Cernea, unu tineru legistu, care se vede, ca se interesédia cu viua placere pentru afacerile nóstre besericesci.

Sala cea frumósa si mare dela ospelulu „la santa Agnita“ oferita in modu gratuitu din partea reprezentantii opidane pentru care binefacere publice le esprimemu sincer'a nostra multumita cu-venita, pare ca de astadata au fostu prea angusta pentru cuprinderea numerosiloru barbatii de incredere. — Contingentele din Nocrichiu, care astaprimavéra au incercatu a incurá lucrulu, remase acasa de astadata. —

La 10 óre, fiendu dlu vice-capitanu alu Fagarasiului I. G. Codru Dragusianulu invitatu se deschide colegiu de scrutiniu din partea dlu comisariu consistorialu prin o cuventare bine nimerita si acomodata momentulu de facia. — De notariu alu colegiului de scrutiniu, se alege cu unanimitate archivarulu scaunale d. M. Branisce din Cincu mare si numai decatu se procede la esecutarea scrutiniului, care durá pana la 2 óre dupa prandiu. —

Numeranduse voturile se constatéza prin presidiu, ca dlu comisariu Cons. I. G. Codru Dragusianu au capetatu 1791 si dlu subjude regiu Alecsiu Onitiu 2261 de voturi, care din urma intrunindu maioritaea de voturi se proclama de deputatu congressuale sub manifestatiuni de „se traésca.“ Numai decatu i s'a estradatu credentionalu, fiendu-ca d-lui inca era de facia, cá barbatu de incredere, multumindu-se pentru increderea de carea fu impartasitu din partea acestui cercu electoralu insemnatu si asecurandu-ne, ca densulu va sci apretiu acestu mandatu spre interesulu alegutoriloru din acestu cercu. —

Atatu protocolulu de scrutinare, catu si credentionalulu s'a subscrisu de toti barbatii de incredere si presiedinte si notariu in tenórea § 91 lit. h, alinea ultima din St. org. si nu dupa sunetulu cercularinlui ven. consist. archidiecesanu, unde se vede a se fi strecuratu in privinti'a acésta bagséma numai o eróre de tipariu, care diametralu este opusa St. org.

Scrutnarea a decursu in cea mai buna ordine sub intielépt'a conducere a dlu vice-capitanu Codru Dragusianu, care si de astadata secerá general'a nostra multumita. —

Unu incidente siodu ne-au adusu la urma intr'o situatiune de nu ne amu potutu retiené delarisu. — Barbatii de incredere din Ighisdorfu, au venitu fora protocolulu sinodului parochialu, dicundu, ca l'au uitatu acasa, dér' ei totusi au insistatu cá se se primésca voturile din comun'a loru si fora protocolu, ca-ce sciu, ca este alesu domnulu Codru la ei. —

Pre langa tóta insisterea nu li se satisfacu dorintii loru altumintrea fórte ecuitabili. —

Voturi au mai capetatu dnii Ilie Goga subinspectoru reg., adv. Iuonu Popa, Iuonu Tecontia cancelistu la reg. judecatoria din Nocrichiu si M. Branisce archiv. scaunale in Cincu-mare, care din urma este dejá alesu inca din anulu 1870 de dep. congressualu. —

Parintele adm. protop. venindu din Mediasiu dela alegerea dep. clericalu din preuna cu alti preuti s'au marginitu de astadata pre langa recomandarea unui deput. mirenescu prin sieduli scrise numai cu cerusa si anonime, carii au cercelatu prin tóte comunele pre cari stá scrisu in frunte lucrulu „secretu.“ — Nu s'au procopsitu neci deastadata. —

Unu protestu s'au insinuat la protocolu din opidulu Ciuculu mare pentru nesce defecte fórte insemnate provocate prin preutul Ignatiu Mandocea, care o patí reu in Mediasiu, unde au fostu in cortelu, unu lucru, care trece tare preste marginile buneii cuviintie, despre care se va face aratarea de lipsa la locurile competenti, unde atatea parthii se afla asupra neresolvite totu numai ad majorem dei gloriam. —

O caldura fórte mare domnesce pre la noi incatu cucuruzele incepu a se uscá fora de vreme, unu lucru fórte intristatoriu pentru agricoli, carii au fostu nutriti pana acum'a de buna sperantie.

Coler'a pre la noi nu s'a ivitu. — Senguru unu casu problematicu ar' fi obvenitu astadi in Agnit'a, care ar' portá in sine presemnele colerei.

Nui inse prin esperti canstatatu si dóra nece nu va fi de colera. — Ferésca Ddiu. — B.

Hodaculu Gurghiului 25/8 1873.

★ Coler'a si alte fatalitati.

Déca suferu poporul in genere sub greutatea a mulatoru nesubportabili fatalitati; — déca se aude vaietulu si gemetulu nefericitoru martiri si déca cetimu ici colea prin diuarie cate unu articlu de „lamento grandu“ cá resunetu séu echo durerosu; — atunci credu a nu poté fi condamnatu de „pessimistu“ pentru manifestarea doriloru ce le a suferitu, le suferu, si — sci-va Ddiu pana candu — le va mai avé a suferi nefericitul poporu romanu din mai la vale numitele 11 comune ce formédia notariatele cercuale alu Ibanesciului si Urissului de diosu.

Ca in ce modu orribilu au domnit si seceratu

terribilulu morbu de cholera in aceste 2 cercuri notariale: lasu se vorbésca mai la vale urmatoriulu

CONSPPECTU

Nr. curtile	Numele comuneloru	Intré-g'a popula-tiune	Dio'a ivirei morbu-lui	Numerulu celoru			Observatiune
				ata-cati	reinsa-mor-tiati	inca mor-bosi	
1	Chihertiu de diosu	1920	23/7	127	67	53	7
2	G. Hodacu	1735	24/7	167	67	78	19
3	Urissiu de diosu	497	2/8	16	2	10	4
4	Urissiu de susu	672	1/8	35	17	11	7
5	Chihertiu de diosu	487	1/8	91	47	40	4
6	Chihertiu de susu	773	2/8	66	23	31	12
7	Chicesiu	521	1/8	8	2	2	4
8	San-Muhaiu	441	1/8	42	17	22	3
9	Chacacu	262	5/8	37	16	14	7
10	Sierbeni	453	5/8	21	6	10	5
	Summa	7761	—	607	264	271	72

Déca mai alaturamu la acestu — destulu de tristu dér' elocuentu conspectu si deplorabil'a stare materiale, datoriile si restantiele de contributiuni de statu sub a caroru nemai suportabile greutati geme nefericitul poporu din antenumitele 10, respective 11 comune, si, déca mai adaogemu si acea, cumca miclele teritórie de otare, din a caroru róda neci atunci, candu pamentulu ar' fi de clas'a prima si s'ar' cultivá dupa method'a economiei rationale nu s'ar' poté acoperi lipsele poporului; — atunci se completédia unu tableau ingrozitoriu!

— Me marginescu la comunele Ibanesciu si Hodacu. Comunele aceste suntu situate sub pólele muntiloru nordu-ostici ai Transilvaniei, prin urmare pamentulu de pe angustulu teritoriu alu maluriloru riului „Gurgiu“ e petrosu, prundosu, cu fórte pucina parte de humu amestecat, prin urmare: sterillu; deci numai in anii cei mai fructiferi recompensadia spesele si faptigele poporului altu cum fórte activu.

Izvórele de venitu, respective de subsistintia ale acestui poporu erau pana la anulu 1871 parte pasiunatulu, parte lemnaritul din muntii asia numiti „fiscali“ si anume: pasiunatulu pre langa unele taxe moderate, ér' lemnaritul fora neci una taxa; de cari drepturi s'a folositu si bucuratu poporulu din tempi nepomeniti.

Unu altu izvoru de venitu alu unei considerabile parte a locuitoriloru din antenumitele comune si cu deosebire din Ibanesciu, ér' diuole de panuri si tióle; in fine cultivarea agriloru posesoriloru mari din asia numit'a „Campia“ si anume: sapatulu cucurudiului pentru anumit'a parte din róda.

Astufeliu se hraniea asia uumitii: „margineni“ lucrandu si alergundu dieci de mile de dieci de ori pe fia-care anu pana in departatele comune din campia.

Aceste izvóre de subsistintia ale poporului, cu atat'a sudóre aflate, aceste sfarmusie de hrana ce le intindea avar'a mana a vitrigei sórte suntu mai preste totu desecate! ca-ce trecundu dominiulu familiei br. Bornemisszane in folosintia ung. reg. erariu si prin urmare, incetandu arenda ce o tieud generosulu d. Franciscu Macskássy in decursu aprópe de 30 ani, dela anulu 1871 se manipuléza muntii de sub intrebare de catra erariu, prin am-ploiati forestiali, cari, dupa intrarea in dominiu, numai decatu oprira dreptulu de lemnaritu si urcara taxele pasiunatulu la summa nesubportabila; in fine, cu ocaziunea regularii riului, luara apa apeducteloru, si asia unu numeru considerabile de pue a incetatu a mai aduce cate cati-va cruceri proprietariloru acelor'a.

De aici se datéza miseri'a poporului; — ca-ci: nu poté aduce, si duce in piati'a Reghinului sasescu cate unu carucénu de lemne, nu poté face cate unu recuisitu de economia séu cate unu edificiu spre ducere si vendiare in campia; nu poté cresce cate unu vitielu spre a poté vinde la 3—4 ani cate

vre-o vita de óresi-care pretiu; si ce e mai multu: neci in campia nu mai afla cucurudiu de lucratu in parte pre langa conditiunile respective, parte'a de mai nainte, din fórte naturala cauza ca: com-massandu, instruiendu si introducundu possessorii cultivarea possessiunilor dupa metod'a rationale, -si cultivéza cucurudiu cu masine, prin urmare nu au lipsa de sapatari; apoi, fiindu acum mai multi margineni siliti a merge si sapa cucurudiu in parte de un'a, ér' de alta parte avendu lipsa insusi poporul din campia de a luá pamenturi spre cultivare asemenea in parte, asiá nefericitulu poporu din comunele desu-pomenite e ajunsu a perí de fómé; — far' a mai amintí acoperirea altoru lipse si solvirea contributiunilor de statu! —

(Va urma).

REGULAMENTULU

pentru disciplin'a besericésca in Romania'a, etc.

(Urmare.)

REGULAMENTU

pentru atributiunile de precadere ale metropolitului primatu alu Romaniei.

Art. 1. Pe temeiulu legi dela 14 Decembre 1872, pentru alegerea metropolitilor si episcopilor eparchiote, cum si a constituirei santului Sinodu, metropolitulu Ungro-Valachiei este totu-odata si primatu alu intregi Romanii (Art. 17). Totu acolo se stabileste principiulu, ca primatulu are rangulu de precadere inaintea metropolitulu Moldovei.

Art. 2. Acésta precadere se exprima atatu in presiederea la santulu Sinodu, catu si la oficiale divine si la tóte ceremoniale, fia religióse, fia civile, candu primatulu se afla impreuna cu cei-alti erarchi ai tieriei.

Art. 3. Are dreptulu de a visitá tóte eparchiele din tóta Romani'a, candu ar' crede necesariu acésta pentru folosulu generalu alu besericeii.

Art. 4. Toti erarchii din Romani'a si totu clerulu détorescu a dá primatulu respectulu cuvenitu atatu cá metropolitulu Ungro-Vlachiei, catu si cá primulu erarchu alu besericeii romane.

Se intielege, ca si primatulu in relatiunile séle cu cei-alti erarchi va observá regulele stabilite de canóne.

Art. 5. Titlulu cu care trebeu a se adressá in scrisu catre primatu este: „Inaltu prea santitulu metropolitulu Ungro-Valachiei si primatu alu Romaniei.“

Orce scrisóre séu adresa nu va purtá acestu titlu la adress'a primatulu, elu este in dreptu a o innapoiá la urm'a ei cu observati'a cuvenita.

Art. 6. In relatiunile oficiale de interese generale ale besericeii romane cu alte beserici ortodoxe, organulu legalu este metropolitulu primatu.

Art. 7. Metropolitulu Moldovei si totu episcopii din Romani'a, candu voru voi a veni in capitala, afara de timpulu sesiuniloru Senatulu si alu Sinodulu, voru cere binecuvéntarea primatulu.

Episcopii din jurisdicțiunea metropoliei Moldovei voru anunciá in asemenea casuri si pre metropolitulu respectivu.

Art. 8. Metropolitulu primatu adreséza chianarile canonice la Sinodu catra totu membrii din tóta Romani'a, dupa ce a esitu in „Monitorulu oficiale decretulu Domnitorulu de convocarea santulu Sinodu si a primitu insciintiare despre acést'a dela ministrulu culteloru.

Art. 9. Ori cine dintre membrii clerulu romanu va contraveni acestoru dispositiuni cade sub judecat'a besericésca.

Regulamentu pentru arangiarea archierelloru locoteninti pe eparchii.

Art. 1. Archiereii titulari romani, existenti astadi, voru fi arangeati si titulati pe eparchii in urmatoriulu modu:

La metropoli'a Ungro-Valachiei:

a) Prea santitulu Ieronimu Sevastisu, locoteninte alu eparchiei metropoliei Ungro-Valachiei, cu titlu de Ploescénulu.

b) Prea santitulu Teodoridu Sinodon, locoteninte alu eparchiei Râmnicu-Vâlcea, cu titlulu de Crajovénulu.

c) Prea santitulu Ghenade, fostu Argesi, locoteninte alu eparchiei Buzeu, cu titlulu Râmnicénulu.

d) Prea santitulu Iónichie Evantiasu, locoteninte alu eparchiei Argesiului, cu titlulu Pitiscénulu.

La metropoli'a Moldovei:

a) Prea santitulu Iosifu Sevastiasu, locoteninte alu metropoliei din Iasi, cu titlulu Botosianénulu.

b) Prea santitulu Calistu Stratonichiasu, locoteninte alu episcopiei de Romanu, cu titlulu Bacoánulu.

2. Locotenintiele dela episcopiele de Husi si Dunarea-de-Josu remanu vacante, din cauza, ca doi din archiereii romani: prea santitulu Neofitu Ede-sisu si prea santitulu Chesarie Sinadonu au declarat, in adresele lor catra st. Sinodu, ca verst'a inaintata nu le mai permite a luá parte la Sinodu séu alte serviri publice besericesci.

Deci, atatu spre completarea numerulu de archierei locoteninti, catu si spre a avé numerulu trebuintiosu de membri la santulu Sinodu, cá nu prin absentie la casuri de bóla etc. se se paralizeze lucrarile sinodali, impregiurare de care santulu Sinodu a fostu amenintiatu si in prim'a sea sesiune actuale, este necesariu cá imediatu santulu Sinodu se procéda chiaru in acésta sesiune la alegerea a doi archierei locoteninti, conformu Art. 25 din legea respectiva, dintre membrii clerulu romanu ce ar' intruni cualitatile cuvenite demnitatii archieresci pentru posturile vacante ale eparchieloru Husi si Dunarea-de-Josu.

Regulamentu pentru positiunea siminariistiloru.

(Va urmá capetulu).

Noutati diverse.

† **Zoe I. Iuga** nasc. **Margaritu Alessandru** dupa unu morbu indelungatu, impartasita cu ss. taine, a repausatu in Domnulu astadi la 15/27 Augustu in anulu 69 alu vietiei sale infrumsetiate de cele mai nobile virtuti crestinesci.

Despre acésta trista perdere se incunoscintiedia tóte rudeniile, totu amicii si cunoscutii repausatei din partea fiuluu seu Constantinu, nor'a sa Victori'a dimpreuna cu nepotii: Ioanu, Virgini'a si Georgie, carii jalescu pe mam'a si respective bun'a lor.

Remasitiile pamentesci ale repausatei se au asediatu in 17/29 Augustu la 3 óre dupa amiadiu in cript'a familiei din cimiteriulu S. Nicolae in suburbiulu Scheiu cu cea mai cuvinita ceremonia.

Fia-i tieren'a usióra si memori'a neuitata, ca fu mare benefacatória a Reuniunei fem. romane!

(Ér' unu midiolocu preservativu in contra colerei.) Flórea de putiósa, „flores sulfuris“, au feritu chiaru pe medici de contagiale colerei. Se iea ad. din acea massa farinósa cu vervulu cutitulu si se preséra pe talp'a din laintru a strimfulu respective pe obéla, care invalue talp'a petióreloru, in tóta deminéti'a si acésta feresce de bóla epidemica prin respirarea, sudórea ce o casiuna dela pitióre prin totu trupulu. Unu plebanu dela spitalulu mare, numitu „Rochus“ in Pest'a serve-sce de 30 ani langa bolnavi si cu acestu midiolocu fú feritu de contagiá. Acum si medicii din acelu spitalu au inceputu a se folosi de acésta preserare de flóre sulfurica. Acestu preservativu nu eschide moderatiunea si ferirea de póme necópte, crastaveti, recéla etc. ci ajuta numai pelunga diet'a intielépta.

Nr. 2331/1442—1873.

2—3

Escriere de concursu.

1. Pentru 3 stipendia de cate 315 fl. v. a. usuate de Doctorii de Medicina Iacobu Ratiu si Gregoriu Sândeianu si de doctorandulu Ioane Popu; — pentru 4 stipendia de cate 84 fl. v. a. usuate de juristii absoluti: Ioane Popu de Fagarasiu si I. Demetriu Balasiu, tóte din fundatiunea repausatulu Dr. de Medicina Simeonu Romantiai, parte devenite curatu vacante, parte declarate de atari; — asemenea pentru unu stipendiu de 63 fl. v. a. din aceea-si fundatiune usuate de juristulu Dionisiu Molnár pentru nelegitimarea despre progresulu facutu in studia in anulu scolastecu espiratu pre terminulu prefíptu, declaratu de vacante.

2. Pentru unu stipendiu de 120 fl. v. a. din fundatiunea fericitulu Efraimu Iosifu Klein de Munthiulu usuatu de Alesandru Popu-sioru academistu de Schemnitz pentru nesubsternerea Testimonielloru recerute pre terminulu prefíptu la Ordinariatulu metropolitanu dechiaratu de vacante.

3. Pentru unu stipendiu de 100 fl. v. a. din fundatiunea fericitulu Ladislau de Torday fostulu direttore de officiu protocolariu la r. cancelaria de curte Transilvana. —

4. Pentru unu stipendiu de 52 fl. si 50 cr. v. a. din fundatiunea fericitulu episcopu alu Fagarasiulu Ioanu Bobu usuatu de gimnasistulu Alesandru Ciurileanu, pentru nesubsternerea Testimonielloru scolastece despre progressulu facutu in studia in anulu scolastecu espiratu, dechiaratu de vacante.

5. Pentru unu stipendiu de 63 fl. v. a. din fundatiunea fericitulu „Petru Maioru“ usuatu de Ioanu Todoru si prin renunciarea acestui-a devenitu vacante — pentru tóte susu insiratele stipendia prin acést'a se escrie Concursu pana in 20 Septembre a. c. st. n.

La stipendia-le preatinse potu concurge:

- Toti acei teneri studenti pauperi, cari suntu nascuti in Transilvani'a si suntu romani de nationalitate.
- Cari au din studia calculi de eminentia si portare morale buna.
- Dimpreuna cu auditorii de medicina si de jura aceli'a, cari se voru aplicá la scientiele reali, precumu: tehnica, montanistica si silvanistica.
- Dintre concurenti, cu privire la stipendia-le Romantiane voru avea preferintia „ceteris paribus“ celi de origine nobili si consangeni piuluu fundatore; ér' cu privire la stipendiu Clainianu si Maiorianu, consangeni piiloru fundatori.

e) Del'a concurenti se cere: cá Testimonielle scolastece alaturánde la cererile loru concursuali se le dé in origine ori in copia autentecata, se produca carte de botezu, ér' Atestatele de paupertate se fia provediute cu subscrierea antistiei comunali si a parochulu respectivu si intarite cu sigilulu comunalu si alu parochulu, precumu si cu subscrierea officiuu politicu de cercu; ér' in cetati si opide cu subscrierea parochulu si a antistiei cetatiane ori opidane. —

Cererile concursuali astufeliu ajustate se le substérna pana in terminulu prefíptu la subsemnata Consistoriu metropolitanu.

Din siedinti'a consistoriale tienuta in Blasiu la 19/7 Augustu 1873.

Consistoriu metropolitanu gr. cat. de Alb'a-lul'a si Fagarasiu.

Anuntiu.

Subscrisulu are onóre a face On. Publicu cunoscutu, ca a deschisu

Cancellari'a advocatiale

in Fagarasiu, in casele d-lui Filek din piatiu sub nr. 761.

Totu-deodata promite atatu apararea cea mai energica, si conscientiósa a causeloru siesi incrediute; la tóte tribunalele, la judecatoriile cercuali si la orce officia; in totu ramulu de procese precumu: civili, cambiali, concursuali, urbariali, funduari, criminali si politice, catu si staruinti'a, cá acelea se se decida si rezólve catu mai in graba.

Fagarasiu Augustu 1873.

Ilariu Duvlea
advocatu.

Cursurile

la bursa in 2 Septembre 1873 stá asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 36	cr. v. a.
Napoleoni	—	—	8 „ 88 ¹ / ₂	„ „
Augsburg	—	—	105 „ 75	„ „
Londonu	—	—	111 „ 30	„ „
Imprumutulu nationalu	—	—	73 „ 60	„ „
Obligatiile metalice vechi de 5%	—	—	69 „ 85	„ „
Obligatiunile rurale ungare	—	—	77 „ —	„ „
„ „ temesiane	—	—	74 „ —	„ „
„ „ transilvane	—	—	76 „ 50	„ „